

Motion

1979/80:477

av Nils Hjorth och Margit Sandéhn
om avskaffande av dödsstraff, m. m.

Amnesty Internationals årsrapport 1979 – en loggbok över godtyckliga arresteringar, politiska fängslanden, tortyr och avrättningar – utgör en skrämmande och dystert läsning i vår s. k. civiliserade värld. Den tekniska utvecklingen har gjort enorma framsteg, vetenskapens landvinningar är fantastiska och i socialt och kulturellt hänseende har man i många länder kommit oerhört långt. Detta borde, tycker man, ge förutsättningar för ett rikt liv på jorden om man på rätt sätt kunde utnyttja och rättvist fördela alla våra gemensamma tillgångar. I ett mycket viktigt avseende som försvårar förverkligandet av denna goda tanke står man fortfarande och stampar på grottstadiet. Det är i fråga om den mänskliga samlevnaden länder och folk emellan. Amnestys rapport visar att det blir allt vanligare med dödsstraff, människorov och mord i kampen mot politisk opposition. Vissa extrema grupper och organisationer utövar en systematisk terrorverksamhet, och våldet blir över huvud taget allt vanligare även i högtstående och välutvecklade demokratiska länder. Ett stort antal politiska fångar har visserligen frigivits i flera länder under föregående år, men ändå verkar det som om det politiska våldet tilltar i omfattning.

Amnesty International Report 1979 upptar en lång lista på länder där kränkningar av de mänskliga rättigheterna är en vardaglig företeelse. I Afrika har oron och farhågorna för de allvarliga missförhållanden som förekommer i vissa länder ökat. Antalet mördade i Uganda under Idi Amins tid beräknas till inte mindre än 300 000 människor. I Sydafrika ökar dödsstraffen. Under år 1978 hängdes 132 människor – alla utom en var svart. I Moçambique återinfördes dödsstraffet för förräderi, sabotage och andra brott. I Nigeria återupptogs de offentliga avrättningarna i mars 1979. Även från andra länder som Etiopien, Liberia, Kenya och Somalia inrapporteras avrättningar.

I Latinamerika fortsätter "försvinnanden", de politiska mordena och de långvariga fängslandena utan anklagelser eller rättegång. Undantagstillstånd, speciell säkerhetslagstiftning och liknande undantagslagar har varit i kraft i Argentina, Brasilien, Chile, Colombia, Paraguay och Uruguay. Årsrapporten pekar på problemet med de försvunna som en av de värsta kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i vår tid, ett problem som tyvärr alltför litet uppmärksammats. I Argentina har t. ex. ca 15 000 personer rapporterats försvunna sedan kuppen år 1976.

I USA väntar ca 500 personer på att avrättas, och två uppmärksammade fall nyligen visar att dödsstraffet fortfarande är en realitet i detta land.

I Asien förekommer allttjämt mycket långa fängelsestraff utan rättgång. Regimförändringen i Iran har inte minskat våldet i landet. Tvärtom verkar det som om avrättningarna ökat. Dödsstraffet tillämpas i Afghanistan, i Kina och i flera andra länder. I Pakistan avrättas minst 800 personer årligen. De offentliga spöstraffen – en ohygglig tortyrform – i bl. a. Pakistan liksom användningen av hand- och fotbojor är upprörande företeelser i vår moderna tid.

I Sovjetunionen och andra östeuropeiska stater fortsätter förföljelserna av oliktankande, och många kastas i fängelse för sin uppfattnings skull och utan reella möjligheter att försvara sig.

Listan över länder där de mänskliga rättigheterna trampas under fötterna är mycket längre. Det anförda är bara ett axplock bland alla rapporter om fängslanden och avrättningar utan rättgång som förekommer runt om i världen. De har en oroväckande omfattning. Tortyr tycks vara en allmänt utbredd "förhörsmetod". Dödsstraffets utbredning inger allvarliga farhågor och rädsla inför framtiden.

Amnesty International gör ett jättejobb för att samla in fakta, undersöka och kartlägga samt offentliggöra de övergrepp som förekommer i skilda länder. I enstaka fall kan ingripanden och uppvaktningar leda till frigivningar. Man försöker också i mån av sina resurser ge direkt hjälp till politiska fångar och deras familjer. FN och andra internationella organ har också gjort berömvärda insatser. I det arbetet är det glädjande att konstatera att Sverige spelat en pådrivande och framträdande roll. Trots alla dessa ansträngningar verkar det som om det politiska våldet tilltar i omfattning och brutalitet. Stormakternas intressen i de små ländernas politiska förhållanden underlättar heller inte möjligheterna att ingripa.

Även om utsikterna till en förbättring kan förefalla små får vi inte förtrötts i våra ansträngningar. Sverige som ett litet neutralt land kan och måste på det internationella planet fortsätta att arbeta för ökad respekt för de mänskliga värdena, mot tortyr och mot dödsstraff och för en humanare behandling av politiska fångar.

Med hänvisning till vad som i motionen anförts får vi föreslå
att riksdagen hos regeringen hemställer om intensifierade svenska insatser i FN och andra internationella organ för dödsstraffets avskaffande och för en humanare behandling av politiska fångar.

Stockholm den 22 januari 1980

NILS HJÖRTH (s)

MARGIT SANDÉHN (s)